

TRIBUNE VAAK ONDERBELICHT ELEMENT

De zitmachinerie van staal en stof

Het aanbieden van zitplaatsen behoort tot de kerntaken van een theater. Toch is de tribune het meest aan de aandacht ontsnapte stukje podiumtechniek. Een inventarisatie voor een tribunedag. | TEKST: KOEN KOCH |

De tribune vormt het meest directe contact van het publiek met het theater en is een gezichtsbepalend element van een podium. Toch bevindt hij zich vaak net buiten de aandachtssfeer van de technici. Dat is verwonderlijk want het

gaat, zeker bij telescopische tribunes, vaak om grote en complexe technische installaties die voor een belangrijk deel de gebruikswaarde van een zaal bepalen. Uitvoering en gebruik zijn aan regels gebonden. De kwaliteit van de

stoelen speelt een stille, maar belangrijke rol voor de beleving van voorstellingen. Al te comfortabele stoelen komen de aandacht van het publiek niet ten goede, té activerende stoelen putten het publiek echter uit. Tribunes gaan lang mee, vijftien of twintig jaar is geen uitzondering. Dat betekent ook dat je van een verkeerde keuze lang last hebt. Meer aandacht voor de tribune is daarom wel op zijn plaats. Bijna elke twee jaar is er bijvoorbeeld een trekkenwanddag. Wordt het niet eens tijd

Een telescopische tribune wordt in de eerste plaats gekozen vanwege de multifunctionaliteit. De ene functionaliteit levert geregeld beperkingen op voor een andere kwaliteit.

FOTO: JEZET

Bij telescopische tribunes gaat het vaak om grote en complexe technische installaties die voor een belangrijk deel de gebruikswaarde van een zaal bepalen.

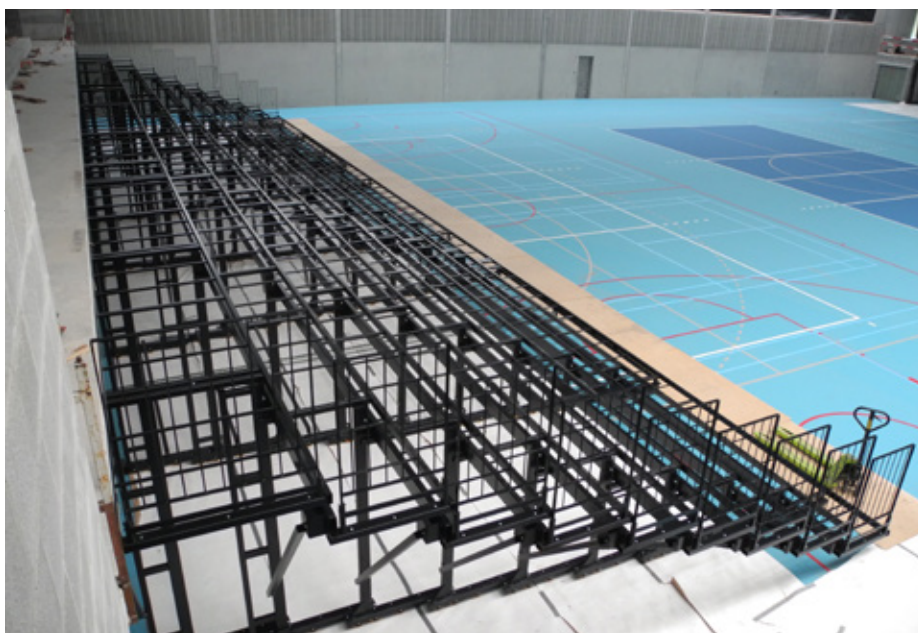
FOTO: COS

voor een tribunedag? Hierbij een kleine inventarisatie van mogelijke thema's.

Standaardtribunes

Er is een beperkt aantal leveranciers in Europa. Om de twee belangrijkste voor de Nederlandse markt te spreken reis ik naar België. In Overpelt sprak ik met Roel Aertssen en Erik Bruschi van Jezet, in Oudenaarde met Hans Mayer en Geert van de Moortel van COS. Terug in eigen land praatte Leon van Schaijk, technisch specialist bij theateradviesbureau PBTA in Uden, mij bij over het onderwerp.

Al snel blijkt dat er in de huidige praktijk eigenlijk geen standaardtribunes meer bestaan. Jezet spreekt daarom over 'Seating Solutions'. Op basis van de wensen, eisen en mogelijkheden van de klant kiest de leverancier de meest geschikte uitvoeringen en technieken. Voor de aandrijving kan dat een trommelmotor zijn, maar ook een duwketting of een ander soort activator. COS gebruikt voor de gemotoriseerde variant per definitie een duwketting. Geert van de Moortel: "Een duwketting heeft meer kracht, loopt nooit scheef en kan ook ingezet worden om de stoelen automatisch in te vouwen of uit te klap-

pen. De lasergestuurde geleiding voorkomt dat de tribune scheef gaat lopen."

Af en toe verzitten

Een telescopische tribune wordt in de eerste plaats gekozen vanwege de multifunctionaliteit. De ene functionaliteit levert geregeld beperkingen op voor een andere kwaliteit. Het is vrijwel onmogelijk om een stoel die opgeklapt tussen de plateaus opgeborgen wordt, net zo comfortabel te maken als een vast gemonteerde stoel met een dikke schuimvulling. Voor tribunes die zeer licht moeten zijn, zijn er stoelen ontworpen die minder dan 10 kilo wegen. Dat vindt dan ook zijn weerslag in het lagere zitcomfort.

Waar veel mogelijkheden zijn, daar zal het een tegen het ander afgewogen

moeten worden. Om tot een goede keuze te komen heeft Van de Moortel een duidelijk advies: "Minimaal drie uur testen in een voorstellingsomgeving, waarbij je net als in het theater af en toe verzit, of in een andere hoek moet kijken."

Onverslijtbare stof

Met de keuze van de kleur bemoeien de fabrikanten zich nooit. Dat laten ze graag aan de architecten over. Niet voor niets willen architecten nauw betrokken zijn bij de vorm, uitvoering en vooral de kleur van de stoelen. "Vooral bij vaste bestoeling", zegt Van Schaijk. "Bij een mobiele tribune heeft de architect minder ruimte om er nog een bijzondere vorm aan te geven."

Voor de bekleding is er een breed >>

Wat is de Martindale test?

De slijtweerstand van stoffen wordt vastgesteld via een zogenaamde Martindale-test. De Martindale is een apparaat waarmee slijtage op textiel wordt nagebootst. Met behulp van een gewichtje wordt een bepaalde druk veroorzaakt op een wrijfnok. Deze nok wrijft al draaiend in concentrische cirkels over het te testen stuk stof. Wanneer er drie draden zijn gebroken, is het aantal toeren Martindale vastgesteld. Dat toerental bepaalt de kwaliteit van de stof. Uiterlijke kenmerken als gaatjes, vaalheid, pilling, grip en structuurverandering worden eveneens meegenomen in de beoordeling. Bron: Huisenthuis.nl

“Het eisenpakket moet in balans zijn met de wensen”, zeggen de tribunebouwers. Maar bij nieuwbouw of renovatie van een theater is daar vaak te laat en te weinig aandacht voor.

FOTO: COS

palet aan stoffen beschikbaar die allemaal een andere uitstraling en duurzaamheid hebben. Van Schaijk heeft een voorkeur voor wol. “Dat is sterk, prettig voor het publiek en brandveilig, maar het wordt weinig toegepast.” De slijtvastheid van stoffen wordt uitgedrukt in de Martindale-index (zie kader). In de regel wordt een 100.000 toeren Martindale gevraagd. Dat staat gelijk aan onverslijtbaar. Veroudering van stoelen is vaak eerder te merken aan de afnemende vormvastheid dan de slijtage van de stof. Twintig jaar geleden kwam de vormvastheid van stoelen voornamelijk van de bakhuid van in mallen gegoten schuim. “Net zoals de korst van een brood”, zegt Erik Bruschi. Omdat mallen duur zijn waren de keuzemogelijkheden niet zo ruim. De fabrikanten en de adviseur zijn daarom enthousiast over lasergesneden schuim. Daarmee krijgt een architect de mogelijkheid om ook aan stoelen met een beperkte oplage een eigen look te geven.

Meer dan stoelen alleen

“Het eisenpakket moet in balans zijn met de wensen”, zeggen de tribunebouwers. Maar bij nieuwbouw of renovatie van een theater is daar vaak te laat en te weinig aandacht voor. Adviseur Van Schaijk zet bij de opdracht voor het realiseren van een theater dan ook zo snel mogelijk de tribuneaanbesteding in gang. Het gaat daarbij om meer dan stoelen alleen. Voor het samenstellen van het pakket wensen en eisen moet er over tal van zaken worden nagedacht. Standaardtribunes bestaan immers niet. Het podium moet, binnen de normen, keuzes maken over de optrede, de rijdiepte en hoe de stoel daarin valt. Ook moet je de consequenties nagaan voor de zichtlijnen en de aansluiting met de vluchtwegen in verschillende opstellingen in acht nemen.

Hoe zit het met hekjes en lichtlijnen bij verschillende opstellingen? De akoestische eigenschappen mogen niet over het hoofd gezien worden. Een volle tribune moet immers hetzelfde ‘klinken’ als een half gevulde. Kies je wel of niet voor stoelen die vanzelf inklappen bij het inschuiven van de tribune? Bouwkundig gezien speelt er ook een aantal zaken mee. Niet alleen van de tribune zelf, die niet mag schommelen, piepen of kraken, maar ook in relatie tot de constructie van het gebouw, zoals de aansluiting met een vast balkon en de ‘lijnbelasting’ op de vloer. Een ingeschoven tribune heeft een hoog gewicht. Tot slot is het verstandig om van tevoren te kijken naar de tribune in het dagelijkse gebruik; hoeveel personeelsleden zijn er betrokken bij een ombouw, hoeveel tijd kost dat, waar laat je de hekken? En hoe maak je ruimte voor de regie en een invalideplaats? Discussies over de actieve of de comfortabele zit zullen nog wel even doorgaan. Alhoewel Van Schaijk ook daar ontwikkeling in ziet: “Als alle stoelen in auto’s in een handomdraai te verstellen zijn naar de behoefte van degene die er op plaatsneemt, waarom zijn theaterstoelen dan niet makkelijk met twee of drie knoppen aan te passen?” <<

Normen

Een telescopische tribune is een machine en valt onder de machinerichtlijn. Een keuring bij oplevering door een ‘notified body’ komt sporadisch voor. Om als theater de veiligheid voor technici, artiesten en het publiek te kunnen garanderen is het verstandig om de normen in acht te nemen. In EN-13200 1 tot en met 5, staan duidelijk leesbare normen waarbij nummer 5 over telescopische tribunes gaat. Wat daar in staat wordt pas onthuld na de koop van de normen bij het NEN.

Ook het bouwbesluit bevat veel bindende normen. In hoofdstuk 7.13 staat nauwkeurig omschreven hoeveel vloeroppervlak iemand met een zitplaats beschikbaar dient te hebben en bij welke breedte van een rij en het gangpad er hoeveel stoelen op een rij mogen staan. Er staat onder meer dat er in een doodlopende rij maximaal acht stoelen mogen staan, maar ook hoeveel stoelen er mogen staan in een rij met twee uitgangen bij een gegeven breedte van de vluchtweg, uitgaande van zelf opklappende zetsels.